

พิพิธภัณฑ...สรรมาเล่า

กัญญา ภูตระกูล *
รุ่งนภา รัตน์ประเสริฐศรี *

ตราแผ่นดิน : อาร์มแผ่นดิน

ตราแผ่นดินหรืออาร์มแผ่นดิน หมายถึง ตราประจำประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชบัญญัติใช้ตราแผ่นดิน เมื่อวันที่ 20 เมษายน ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432) ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท โดยทรงรวบรวมสัญลักษณ์ของข้าราชการและชนชาวสยามหลายเชื้อสายนำมาไว้รวมกัน ประกอบเป็นลายภายในตราแผ่นดิน เพื่อแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสยามประเทศ ผู้ออกแบบคือ เสวกเอกหม่อมเจ้าประวิษ ชุมสาย สัญลักษณ์ของตราแผ่นดินประกอบด้วย

1. **พระมหาพิชัยมงกุฎพร้อมดวงรัศมี** พระมหาพิชัยมงกุฎอยู่ส่วนบนสุดตรงกลาง หมายถึง ความเป็นกษัตริย์ ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎเป็นภาพจักรและตรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเรียกว่า **ตรามหาจักรี** เป็นตราประจำพระราชวงศ์จักรี โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้รับการสถาปนาเป็นเจ้าพระยาจักรีในสมัยกรุงธนบุรี และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมราชชนกทรงมีตำแหน่งเป็นเจ้าพระยาจักรีเมืองพิษณุโลกเช่นกัน จึงทรงนำ**พระมหาพิชัยมงกุฎและตรามหาจักรี** มาเป็นส่วนประกอบของตราแผ่นดิน ซึ่งหมายถึง พระมหากษัตริย์องค์แห่งพระราชวงศ์จักรี

2. **ฉัตรเจ็ดชั้น** อยู่ทางด้านซ้ายและขวาของพระมหาพิชัยมงกุฎ เป็นเครื่องหมายแห่งราชาธิปไตย เรียกว่า **พระสัปตปฎลเศวตฉัตร** หรือ **สัปตปฎลเศวตฉัตร** เป็นฉัตรเจ็ดชั้น ปักเหนือพระแท่นภัทรปิฐุพระมหากษัตริย์ทรงประทับรับเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์จากพราหมณ์ราชครูในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งหมายถึง การอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารขององค์พระมหากษัตริย์

3. กรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้าลักษณะคล้ายโล่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนบน 1 ส่วน ส่วนล่าง 2 ส่วน ส่วนบนเป็นภาพ**ช้างไอยราพต 3 เศียร** หมายถึง สยามเหนือ สยามกลางและสยามใต้ ส่วนล่างด้านซ้ายเป็นภาพ**ช้างเผือก** หมายถึง ประเทศราชลาวหรือล้านช้าง (กรุงศรีสัตนาคานหุต) ส่วนล่างด้านขวาเป็นภาพ**กริชคดและกริชตรง**ไขว้กัน หมายถึง หัวเมืองประเทศราชมลายู

สัญลักษณ์ของตราแผ่นดินยังมีอีก อาทิ เช่น ภาพคชสีห์ประคองฉัตร พระมหาสังวาลนพรัตนราชวราภรณ์ คาถาภาสิตคาถาสำหรับแผ่นดิน ส่วนรายละเอียดต่าง ๆ ต้องติดตามต่อฉบับหน้าค่ะ

* บรรณารักษ์ 7 ฝ่ายพิพิธภัณฑและเอกสารจดหมายเหตุ

* บรรณารักษ์ 6ว ฝ่ายพิพิธภัณฑและเอกสารจดหมายเหตุ